

HŘÍŠNÝ LUXUS ROZDĚLENÍ

Desítky pravoslavných církví, stovky reformačních církví a náboženských společností, tisíce sekt – to je dnešní křesťanství. A přitom všichni čteme v evangeliu Kristovu modlitbu „Aby byli jedno, jako my jsme jedno“ a Pavlovu výčitku „Je snad Kristus rozdělen?“

„V průběhu setkání na Patmu a Rhodu zdůraznily obě strany mnohokrát, že obnovení křesťanské jednoty je nejen Boží vůle, ale i příkaz naší doby. Mezi účastníky se poukazovalo i na to, že obě velké a staré církve Východu a Západu si nemohou dovolit luxus rozdělení, tím spíše, že žijí ve světě vzrůstající náboženské lhostejnosti na Západě a v době nového formování sil islámu“ (komuniké, červen 1980). A co si mají počít nekřesťané v Africe, v Asii i v Evropě s tolika různými hlasateli téhož Krista? A celé lidstvo ohrožené ve své existenci, hledající způsob soužití v měřítku celé planety, kde pro sebe najde uskutečněný modely *jednoty ve svobodě*, ne-li v bratrské jednotě křesťanů? Jak mocně bude znít hlas sjednocené církve do svědomí světa, až bude v pořádku naše svědomí! Zatím není.

„Nechceme se navzájem odsuzovat. Spíše chceme společně uznat svou vinu. Všichni jsme zhřešili. Musíme to konstatovat celou vážností a vyvodit z toho důsledky“ (Jan Pavel II. v Mohuči 17. 11. 1980). Papež je vyvodil, také tím že přijel do země Martina Luthera v jubilejním roce Augsburské konfese „jako poutník“ – 470 let po pouti Lutherově do země papežovy, kde marně hledal odpověď na své otázky. Za vinu se svého předchůdce učinil krok pokání a smíření vůči křesťanskému Západu. Tady je třeba připomenout nádherný čin papeže Pavla VI., který pět let předtím odprosil Východ za viny Říma 11. století na rozkolu, když políbil nohy vyslance cařihradského patriarchátu. Ovšem na počátku stojí Jan XXIII., podle evangelíka Jörga Zinka „vtělení Boží dobroty a svobody křesťana“. Ten zahájil bratrský dialog papežství a celého katolictví se všemi křesťany tak rozhodně, že už nelze zpět. „Nemůžeme zůstat při zjištění, že jsme rozdělení a že to tak bude navždy. Musíme se společně snažit – dialogem v pravdě a v lásce – o plnou jednotu ve víře“ (Jan Pavel II. v Mohuči).

Tuto povinnost cítili vždycky mnozí a dějiny rozkolů jsou současně dějiny *sjednocování*. Nejen jedinci, významní a neznámí, ale i celé skupiny odloučených se vracely do společenství obecné církve během minulých tisíciletí. Z Užhorodské unie (1646) vzešli i naši řeckokatolíci, kteří si zaslouží pro svou věrnost Bohu a církvi naši velikou úctu – a více bratrské pozornosti! Sjednocení postupně přišli ze všech východních ritů; právě ještě před 50 lety uzavřela unii skupina indických křesťanů malankarského (syrského) ritu. Zcela nedávno požádala skupina anglikánských kněží se svými věřícími v USA o přijetí do katolické církve. – Jestliže kdokoli má právo a povinnost jednat podle svého upřímného svědomí, je třeba uznat mu to i ve věci církevní příslušnosti, a to všestranně: také katolíkům, kteří objevili živého Krista teprve v nekatolickém společenství, nebo šesti francouzským cisterciákům, kteří nedávno odešli do pravoslaví na horu Athos.

Unionismus však má vážnou stinnou stránku v tom, že neřeší a naopak ztěžuje celkové sblížení a sjednocení. I zdání prozelytismu totiž vyvolává kontroverzní postoj a uzavření do ghett. Bylo třeba postoupit na rovinu *ekumenismu*. Logicky vyvstala silná touha po ekumeně u západních křesťanů, které tížilo břemeno bezbřehého tříštění a začali si uvědomovat jeho kořeny také ve vlastních teologických koncepcích. Nelze dost ocenit jejich historickou zásluhu, že zahájili proces sblížování, vyvrcholený založením Světové rady církví (1948). V jejím rámci přes 200 protestantských a pravoslavných církví nejen uskutečnilo množství konkrétních kroků, ale také vypěstovalo ekumenické klima.

Na katolické straně musel vývoj k ekumenismu určitou dobu zrát. Zábranou bylo mj. vědomí odpovědnosti za poklad víry a nepřetržitě vykonávaný Petrův úřad – neméně vážně chápané než odpovědnost pravoslavných za dědictví staré církve a protestantů za čisté evangelium. Přesto – na obou březích povstali průkopníci, kteří objasňovali, že celá všeobecná církev neexistuje ani bez katolického kolosu ani bez dvou druhých bloků. Ještě důležitější bylo, že otvírali oči a srdce pro lidi na druhém břehu. Tím se připravila mysl pro poznání celé pravdy o druhých, a ta byla překvapující: Boží Duch působil jak ve „zkažené římské církvi“, tak u „heretiků“ a „schizmatiků“. Všude jsou opravdové duchovní hodnoty, různě vyhraněné, ale ty právě proto umožňují vzájemné obdarování, jak to vyslovil Druhý vatikánský koncil a kouzelně praktikuje komunita v Taizé. Katolická církev pochopila podněty zvenčí jako „kairos“ a vstoupila do proudu ekumenického hnutí. Během čtyř let koncilu stačil nový duch proniknout koncilní dokumenty – nejen Dekret o ekumenismu – k radosti katolíků i nekatolíků. A papežové se ujali v ekumeně své úlohy, „Petrovy služby jednotě“.

Kdy se splní vize Vladimíra Solovjova, že se v Jeruzalémě setkají a bratrsky smíří reprezentanti petrovského, pavlovského a janovského křesťanství? Na Patmu projeví katolíci naději, že by mohlo k jednotě mezi Římem a pravoslavím dojít ještě před koncem století. Jejich partneři upozornili na to, že úsilí o jednotu církve musí být nesené také celkem věřícího lidu, a mentální příprava potřebuje dostatečný čas.

Netrpělívi skeptikové by chtěli vidět rychlejší vývoj, ale podstatné je to, že ekumenismus žije. Na oficiální úrovni se rozvíjejí starší kontakty a navazují se nové, letos např. s koptskou církví v Egyptě. Méně se ví o vytrvalé práci teologů, a to nejen v oficiálních i jiných komisích. Vyšly už ekumenické překlady Písma, ekumenické církevní dějiny, pokusy o společnou věrouku, o křesťanskou etiku, spolupráce v teologických lexikonech, souborných dílech, časopisech, sympoziích atd. je běžná. Třetí vrstva, apoštolové ekumenismu, ti charismatikové jednoty v lásce, působí ve stopách průkopnických předchůdců. Ozývají se směrem nahoru, aby oficiální a teologický ekumenismus neusnul, a také směrem dolů, aby se naplno probudil ve všech křesťanech. V časopisech, modlitebních shromážděních, informacích, společných akcích a také v obyčejných setkáních, kdy z někoho zavane porozumění a srdečnost, se prolamují staré citové bariéry.

Ale jak překonáme podstatné rozdíly v učení a struktuře? Nevíme, ale víme, že už se uskutečnilo mnohé, co jsme si předtím nedokázali vůbec představit. Ostatně, určité

modely možné jednoty se už rýsují pod jmény „konciliární společenství“, „korporativní sjednocení“, „smířená rozmanitost“.

V každém případě nám všem zůstává povinnost této historické hodiny, programově pracovat k jednotě církve kolem sebe, jak jen můžeme. Začněme především u sebe: *pokáním — porozuměním — smířením*. Vzory k tomu máme zcela autentické.

Toto číslo Textů si předsevzalo dýchnout na zamrzlou ekumenickou hladinu u nás. Obsahuje několik inspirujících vzorků. Nevešly se do, něho závažné teologické a historické materiály, které jsou pro fundované hnutí nezbytné. Ale neztrácíme naději, že toto nové ekumenické slovo bude mít pokračování.